

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 зр. (20 кор.)
 на пів року . . . 5 зр. (10 кор.)
 на чверть року . . . 2-50 зр. (5 кор.)
 на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
 або 36 франків
 на пів року . . . 8 рублів
 або 18 франків
 Поодинокі число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
 бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
 крім неділі і руских свят
 о год. 6-ій пополудні.

Редакція, адміністрація і
 експедиція «Руслана» під ч. 9.
 ул. Коперника (Ліндога ч. 9.) Екс-
 педиція місцева в Агенції Со-
 коловского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
 на попереднє застереженє. —
 Рекламації неопечатані вільні
 від порта. — Оголошеня зви-
 чайні приймають ся по ціні
 10 кр. від стрічки, а в «Наді-
 сланім» 20 кр. від стрічки. По-
 дяки і приватні донесеня по
 15 кр. від стрічки.

Запросини до передплати.

З днем 1. (14.) січня 1901. р. почина-
 ємо в імя Боже пятий рік нашого видав-
 ництва.

Остаємо як доси, так і на будуче при-
 тій самій програмі, що має на цілі: обо-
 рону прав нашої Церкви, народно-
 сти і накликуванє народовців до
 єдності. На тім становищі витрепаємо
 непоколебимо і консеквентно! Нашого на-
 ціонального стягу не дамо поневіряти лю-
 дям, що давно вибились з під него і ста-
 ли на чужу службу. Ми віримо, що надій-
 де та хвиля, коли весь табор народовців
 стане плече об плече до борби за народні
 права, а на своїм прапорі напише слова:
 «Проч зі злукою з ренегатами!» Наша
 справа за чиста і за свята, щоби до неї
 посьміли мішатись нечисті руки!

Щоби дати нашим читателям як най-
 вірнійший образ життя руского народа,
 ми постарались о збільшенє числа на-
 ших кореспондентів на провінції.

В фейлетонах нашого дневника буде-
 мо містити лише вартні твори, так з ори-
 гінального письменства, як і перекладів.

Протягом 1901. р. напечатаємо широ-
 ку повість Кониського п. з. «Мо-
 лодий вік Максима Одинця» і єго
 сатиричний нарис: «Клопоти українсь-
 кого письменника і видавця». (В
 редакційній теці маємо: Нечуя-Левиц-
 кого «Культурні типи старинно-
 го Сходу», Байронову поему «Мазе-
 па» в перекладі М. Старицького і
 ин.). Літературну поміч прирекли нам пи-
 сьменники з України, яких імена не подяємо
 задля загально звисних причин, а з галиц-
 ких, молодших, визначнійших письменни-
 ків: Ос. Маковей, др. Щурат і Бог-
 дан Лепкий.

Постійно будемо удержувати в нашій
 часописи літературні і наукові огля-
 ди, чи то поодиноких письменни-
 ків, чи видань. В тім напрямі маємо
 рівнож обезпечену співучасть так україн-
 ских, як і галицких критиків і знатоків лі-
 тератури.

Дякуючи сердечно всім нашим При-
 хильникам, що працею своїх рук і захо-
 тою піддержували нас в тяжких нераз хви-
 лях, ми просимо їх також на будуче о
 ласкаву поміч та о приєднуванє
 чим раз більше числа перед-
 платників.

Всіх наших довжників просимо о ла-
 скаве вирівнає залеглостий.

Услівя передплати ті самі, що й в по-
 переднім році.

Новоприступаючим передплатникам ви-
 шлемо даром всі числа сегорічні, в яких
 містять ся ширша цікава розвідка: Руска
 справа в урядовім освітленю.

Редакція «Руслана».

Возсія мірови сьвѣтъ разума!

Над Вифліємом: правди слово —
 Сьвятої правди і любови —
 Зоря всесьвітняя зійшла,
 І мир, і радість принесла
 На землю людям...

Феофіти Шевченка.

(X) Дев'ятнадцять століть з того ча-
 су перевернулось, як засіяло сьвітови сьвіт-
 ло розуму, як над Вифліємом зійшла все-
 сьвітняя зоря і принесла людям мир і ра-
 дість на землю. Слава в вишних Богу, на
 землі мир, в чоловіцїх благоволеніє! —
 загомонів з ангелом хор небесного воїн-
 ства і ся пісня гомонить вже дев'ятнайс-
 ть століть в християнськїм сьвітї, сла-
 вословлячи всесьвітнюю зорю, слово сьвя-
 тої правди і любови. Проникло переходом
 і на Русь, між руский нарід правди слово,
 сьвятої правди і любови, однак не вникло
 оно ще в серця широких верств, ще не
 переняли ся они до глибини наукою Бо-
 жественного Спасителя, що кликав до се-
 бе всіх пригноблених і обтяжених, обіцю-
 ючи їм дати віраду і супокій. А як-раз
 руский нарід належить до сих пригнобле-
 них і обтяжених, яким обіщав Спаситель
 віраду і супокій. Правдива віра, віра Хри-
 стова мусить отже бути підвалиною, на
 якій єдино може розвинути ся і двигнути
 до гаразду і слави руский нарід, віра Хри-
 стова мусить бути тою зорею, що як ви-
 фліємска зоря присьвічувала мудрцям та
 йшла поперед них, так і сьвітло Христової
 віри і науки повинно рускому народови
 присьвічувати в усіх єго змаганях, іти по-
 перед всіх єго діл. Однак віра без діл
 є мертва. Тимто руский нарід, бажаючи
 двигнути ся з свого занепаду, не тільки по-
 винен переняти ся вірою і наукою Боже-
 ственного Спасителя, але на всіх полях
 культурної роботи брати ся до діла в імя
 тих взнеслих засад, які голосив Боже-
 ственний Спаситель. Отже, родимці, до
 праці, до діла!

Коли-ж працювати-мемо не для дого-
 дження самолюбству одиниць, але для до-
 бра всего руского народу в імя засад Бо-
 жественного Спасителя, то можемо напевно
 сподівати ся, що і та всесьвітняя зоря, що
 принесла мир і радість на землю людям,
 принесе те саме і рускому народови. Але
 таку працю зможемо довершити лише то-
 ді, коли до неї заберемо ся в імя сьвятої
 правди і любови, коли полишимо нена-
 висть, незгоду і ворогованє, бо лише зго-
 да буде, а незгода руйнує. Сей недосте-
 жимий взорець любови, наш Спаситель,
 що розпятий на хресті, прощав ворогам,
 повинен нам все стояти перед очима в усіх
 наших починах і ділах, а тоді устане між
 руским народом незгода і ненависть, ще-
 зне ворогованє, що з поконвіку були при-
 чиною щербатої долі і безталання Руси, а
 запанує гаразд і красша доля. Тимто в імя
 християнської любови кличемо: родимці,
 до згоди і з'єднання!

Не можна заперечити, щоб у нас не
 було зовсім роботи, щоб не було благо-
 родних змагань і поривів, але де нема зго-

ди, нема єдності, нема любови, щоби за-
 грівала всіх до тої народної роботи, там
 не може бути доброго успіху. Тимто у нас
 так багато людей попадає в зневіру до
 свого діла, тратить віру в посланництво і
 будуччину руского народу в культурнім
 сьвітї, полишає народний стяг і служить
 чужим богам, забуваючи про се, що го-
 дить ся лише кланяти ся сонцю правди,
 що лише ревною, пильною працею і по-
 степенно здвигає ся народна сьвятина.
 Дятого звиваємо вас, родимці до ви-
 тревалости!

Витаючи отже наших родимців з ро-
 ковим сьвятом Різдва Христового, висло-
 влюємо отсі бажаня: до праці і діла, до
 згоди і з'єднання, до витревалости, до бра-
 толюбія!

Руска справа в урядовім освітленю.

(Далі).

В справозданю гр. Голуховский з 9. мая
 1849 писав до министерства ось що: «Заявляю
 ся против поділу краєвого сойму, бо думаю, що
 в тім містить ся поділ дійсний краю на дві
 окремі провінції. З річевого згляду вияснив я
 мою думку вже попередно і, як думаю, доста-
 точно, але справу вважаю так важною, що мушу
 піднести ще один повід. Позаяк краєва консти-
 туція становить найважнійшу часть законодав-
 ства і найжизненнійше питанє для краю а су-
 проти взаємности в відділюваню також і для
 всієї держави, прото вважаю своїм обовязком,
 пра її розборі уважати не лише на теперішні
 відносини, але також докладно застановити ся
 над тим, як після всякої імовірности політичне
 положенє уложить ся в будучині. Виходячи
 з того погляду, мушу зовсім щиро висловити
 гадку, що поділ сойму на дві кури, зачим пішов
 би дійсно поділ цілого краю на дві провінції
 т. є. на польську і руску, був би поминувши вже
 иньші обставини, невідповідний з огляду на бу-
 дучий уклад політичних відносин в рускій части
 краю. Становище рускої народности підчас остан-
 нього заколоту і клопотів держави виказало її
 привязанє і пожертвованє до цїсарского дому і
 держави. Найблизшою причиною сеї прояви бу-
 ло почутє дяки за опіку дізнавану все із сто-
 рони правительства і за довершенє визволенє
 політичне супроти шляхти. В тім почутю скрі-
 пляло руску народність духовенство, котрому
 повело ся осягнути сю ціль мимо противних
 змагань неприхильного правительству сторон-
 ництва дятого, позаяк се почутє впливало
 природно з причин повисше вказаних і що маси
 руского населеня, лишєні всякої просьвіти, по-
 біч правительства лише духовенству заявляють
 своє довірє, піддаючи ся слїпо єго кермі. Руске
 духовенство дійсно творить майже виключно
 інтелігенцію руского народу. Мусить отже бути
 повід сеї доси духовенством заявлюваної льо-
 яльности, позаяк без такого поводу нічо не дїє
 ся серед політичного заколоту. Очевидно руске
 духовенство сподїває ся, що наслідком поділу
 краю вибе ся з дотеперішньої низшости супроти
 латинського духовенства, зискуючи на повазі,
 впливі, значіню і материяльних користях. В тих
 своїх змаганях руске духовенство ожидає під-
 держки від руского народу, котрий є елементом
 неосьвіченим, але сильним, в довірю своїм легко-
 дає кермувати ся і поводити ся.

Однак при зростаючій народній розвитуку і поступі просвіти, сила єрархії не може бути тривка, але мусить уступати політичним струям, зверненням або до злуки з польською народністю, або — що ще імовірніше — до зближення до споріднених народів під російською владою. В одному і другому случаю руска часть краю стала би ся огнищем політичних крамол і змагань, які з евентуальним змаганем до злуки всіх племен в одну руску державу могли би бути небезпечні для удержання з сусідною державою а навіть для удержання тої части краю при монархії. Що сей мій погляд не є лишений основи, може правительство перекопати ся з подання до Трону Гол. Рускої Ради, в якій она долучуючи подання духовенства і поселенців руских комітатів північної Угорщини просить озлуку тих комітатів з рускою частию Галичини в одну цілість з одною конституційною організацією, з одним законодавством, з одною правительственною владою. Не маю причини сумніватися ся о лояльності і вірнім привязанню династичнім нинішнього покоління Русинів. Одначе з повисшого акту пробиває ся змагане злуки із спорідненими людьми, а колиб сю просьбу узгляднено і Русини скріпили-б ся розвитком своєї народности серед теперішних відносин єрархії, в такім случаю коли не нинішнє то неперечно будуче покоління звернуло би ся до живучих під російською кермою покровних людей, в цілі витворення одноцільного, могутного державного організму. Тоді руска часть Галичини при поступі просвіти і материяльної культури стала би ся огнищем крамол і заходів, які мали би на цілі так зломане єрархічної сили духовенства, як і згадану висше злуку людей. Словом, могла би вивязати ся о Русь (після акту властиво Ruthenien) така сама боротьба, яка від многих літ з перервами але з зелізною витривалістю точить ся о відбудоване вільної і незалежної Польщі.

(Далі буде).

Різдвяна ніч.

Фантазія.

Край села стоїть хата старої баби-вдовиці України. Чудна се хата собі — такої нігде не видати. Стіни єї вросли в землю від старости, стріха похилила ся та зсунула ся немов той чипець на немічній голові старухи, а малі віконця заплутили ся немов підсліпуваті від старости очи.

А друга половина хати у двоє висша від бабиної. Тут коло бабиного пролізу, що колись був може дверми, зроблено на ступінях догідну браму з гербом, ковану та мальовану. У ліворуч від сеї брами цілий ряд вікон дивить ся великими очима у глупу ніч, немов би питали ся своєю приналежністю до гордої будівлі. Своім високим дахом палата немов придавила хатку-посестру і дивно робить ся, як підчас слоти і бурі бабина стріха зможе видержати напір води, що зі стрімкого даху струями стікає на неї. Але ще дивоглядніше виглядає ся бабина оселя з другої сторони, від затилка. Там вибито в глиняній стіні більші вікна, але стіни подрапані та повалені, до сніжаних дверей добудовано піддаше та понаставлявано в нїм лавки та столи пооді стіни. »До чого се бабі Україні?« спитаєш на перший погляд, але тільки глянеш на прибиту під стріхою вивіску з пляшкою горівки — всього догадаєш ся. Се жидова так розсіла ся на затилках бабиної хати та виперла стару Україну жити зі своїми численними діточками у тісній, одинокій світлиці.

Нині якось тут тихо і мирно, наче торжественно. Ніч вже пізна, то і світла погашені всюди, все спочиває глибоким сном. Тільки у бабиних малих віконцях блимає рожеве світло через брилянтові чічки, виведені на шибках здоровим, різдвяним морозом. Видко, старенька святкує до пізна нинішний день Рождества Божого, ні вік, ні злидні не стулили їй трудних повік до спочинку у сей святій вечер. От, цікаво-б заглянути, при чім она так довго бенкетує?

Але заким що, киньмо ще раз оком довкола, як то старусі живе ся, поводить ся. Скрізь на обістю така сама чудна мішанина, яку ми бачили на хаті. Онтам побудовані жидівські фа-

брики, а побіч панська стайня, як палата. Зараз під хатою лежить купами сьміте та нехар жидівска, а неподалеко стоїть штудерна бесідка, обсаджена розкішними цвїтами. На городі видно над ямою високу корбу з ведром, яким певно тягнуть скарби глибоко зпід землі замучені робітники, а за кілька кроків виставлена гойданка на здорових стовпах з вигідним сідлом, де пани колинуть ся задля іграшки.

А деж бабині будинки, хотьби клуня, хотьби шпика на спряток хліба, хотьби хлівок для худібки? Нігде не видко, та мабуть їх і немає. Та і на щож бабі господарської обори, коли єї поле, єї огороди вже давно у неї забрали можли сусіди. Старенька Україна вже від коли людска пам'ять, ходить день в день по людях за роботою, а що через день довгий запрацює своїми десятима пальцями, того вечером навіть не стане обділити голодних дітей. Ой, сумно тут довкола, дуже сумно — але ось, чуєте? Чути звідкись сьпів! Гарні діточі сьвіжі голоси — се у баби України діти колядують! При сих злиднях они ще і веселять ся... Ну, загляньмо до них до середини!

Старенька-старенька бабуся сидить на ослоні за столом, а довкола неї діточок, як маку. І біляві і чорняві головки поприміщували ся по всіх закутках і під столом на соломі і на лаві і за печею. Хатка ходить гомоном веселої коляди. Гутірно тут і радісно. Ніхто не дбає про завтрішний тяжкий день, бо хоть на столі вже чисто, мов вимів, після святочних страв, то все таки стоїть ще один колач на столі, що стане на завтра, а за решту бабуся постарає ся на стілько, щоби стало на сьвята.

Замовкли остатні звуки пісні. Стара удовиця піднесла утомлену голову та поглянула на кучеряву отару своїх внучат, пра- та праправнучат. Се сам дріб, сама неміч. Треба їх ще годувати до часу, доводити до розуму, давати на науку — а ту вже старій не стає сили, змогла ся до краю. Зітхнула стара і найблизшого внучка, що сидів біля неї на лаві та опер голову єї на колінах, притиснула з любовію до старої груди.

— От, коби твій татко ще жив нині, то зрадів би, як ви гарно засьпівали! Тай ти спрітко, не бгав би боєї ноги під себе, а мав би свої власні чобітки на зиму. Ой, міг ще твій татонько жити міг, коби був більше шанував ся. Але то завєсгди так, що що доброго, то Господь милосерпий забирає до себе...

— А мої тато живуть ще, бабуню? — запитав зза печі чорнявий, моторний хлопчина. Чому мої тато не приїхали хоть на сьвята?

— Чому не приїхав? — спитала Україна у відповідь — бо тут наживити ся нема чим, а щоби привезти щось з собою, — то твій тато не такий. Або я знаю, чи він жив і де він обертає ся? Ще твій прадід покинув мене був та пішов у службу до Москалів. Від того часу я не чула про него. Аж ось єго внук нагадав собі на стару бабу Україну та привіз мені тебе маленького та дурненького. Але сам твій тато знов вернув ся між Москалів, бб каже, вже за довго зжив ся з ними, аби їх тепер покидати.

— Але я вас, бабуню, не покину як мій прадід, я буду вам газдувати, як виросту.

— Дай се Боже, дитинко, аби ви всі не покидали мене так, як ваші батьки та діди. Ось видите, як они мене саму зіставили з вами немічними. Одні пішли у Польщу за паньством та забагами, другі у Московщину за силою та хабарями, треті забрали ся в сьвіт, куди очи повесали — аби лише не бути на своїм, не працювати для старої баби України. І жаден з них не пожурих ся за вас маленьких, хоть покинули вас на мою голову, не забрав з собою у чужу чужину. А прецінь я стара годую вас сама при Божій помочи, та ще ось і які сьвята вам справила.

Малий внучок на колінах поцілував бабу з вдяки в руку та у стару щоку, а на се, як на команду висипали ся із усіх горін бабині діти та стали тиснути ся до старенької, цілувати єї по руках, по ногах, в щоки, на сиве волосє і в плече, а навіть в рубець спідниці. Хто як міг дотиснути ся, так цілував, щоби тільки дати волю пориваючому чувству глибокої вдяки для доброї бабуні України.

А стара аж сплакала зі щастя, коли єї робучі руки покривали ся цілунками молодень-

ких, горячих губів. Серце єї розтаяло зовсім, она забула на давні урази до їх батьків та дідів, а втішала ся щирими серцями сего молодого покоління, що горнуло ся а вдячности до неї.

— Слухайте дітоньки — сказала — буде, буде того цілованя, сїдайте краще та послушайте, що я вам розкажу, аби ви знали, яке то сьвято нині святкуєм та як єго маєте святкувати через ціле своє жите.

Як ми ось тут колядували собі та веселили ся, так і по всій святій Русі, чка она довга і широка гомонить нині піснь Божя. Сотки тисяч таких малих колядників, як ви висьпівує нині свої груденята перед вікнами малих, затишних хаток. Бо то нині раждаєть ся Син Божий, що приходить спасти нас грішних людей.

Вже ото девятнайцять-сотий раз ми правнуєм сей день, а завєсгди він для нас веселий і святочний. Девятнайцять-сотий раз увесь мір подивляє Божу всемогучість, яка проявила ся на Сині Божім. Отсе маленьке, немічне дитячко, народжене в вертепі дало науку цілому сьвітови і вказало стежку житя для всіх і по всі часи! Вже дитиною Христос учив, не старав ся за достоїнствами, або богаством і не чекав аж на значінє між людьми, щоби їм проповідати правду Божу. Христос вже з малку жив лише для того, кого любив всім серцем і всею душею — для Свого Бога Отця і хоть не довгий єму вік судив ся тут між людьми, то він зділав більше, чим мільони сідоглавих старців, що більше чим про свою душу дбали про своє тіло, а більше чим правду Божу, любили свою власну правду.

Нинішнє сьвято — се ваше сьвято, мої діти Українці. Се є діточє сьвято, на яким мені старій годить ся хіба научати вас доброго розуму. А ви, молоденькі, бавте ся, веселіть ся та беріть собі примір з маленького Христа, про якого колядуєте. Не чекайте, аж виростете, аби мені старій віддячити ся за те, що вас годую та кохаю своєю кривавицею, але зараня вчіть ся помагати одно другому, любитись, шанувати добро, вчитись і працювати — а тоді і мені лекше стане.

Як від малку будете любити свою бабу Україну, то на пізнійші літа не втїкнете від неї, не приманять вас ані скарби дорогі, ані палкі очи жінки-красавиці, ані почести і достоїнства — нічо вас не відтягне від рідної сімі. А тоді будете весь вік щасливі, бо чим небудь вас наділить доля, ви все таки між своїми найдете щирі серця, що будуть тішити ся вашою втіхою і сумувати над вашим горем.

— Добре, добре, бабуню — загомоніло між дітворою, — будемо завєсгди тримати ся разом, завєсгди будемо разом колядувати на Різдво. Говоріть нам дальше за маленького Христа, говоріть, як то він вистругав коновочку для Марії Діви...

І баба Україна зачала говорити дальше півголосом свої науки про Божого Сина, доки кучеряві головки єї внучать не похилили ся одна за одною на плече братчика, чи сестрички, та маленька хатка не заповнила ся тихим шелестом дитинячого, спокійного віддыханя. Тоді бабуся піднесла очи до гори і благала Господа: Коли вже Боженьку, держиш мене, стару, в своїм мирі, то дай дожити ся потїхи з сеї Молодої України!... Наповни їх серця такою любовію, яку Твій Син мав для Тебе від жолобка аж до Хреста!

Она всемогучо поборола забори Твоєї правди, она одна зможе повалити і мою кривду та двигнути мене зі злиднів та немочи...

В хатці України погасло сьвітло. Знов розложила ся перед нами чудна картина штукованої хати з цілою мішаниною ріжних заводів на обістю. А понад сим високо зорі мерехтіли ясно та тихо і сходячий місяць заглянув зза білих берез, немов би хотів сказати. Колиж пробудить ся та любов, коли встане Молода Україна — я зі своїми зірками вже вік цілий чекаю, чи ще і другий вік буде стара Україна годувати внучат невдячних внуків?...

З політичного поля.

Вибори до державної ради в четвер обговорює уся австрійска праса. Найменше розво-

дять ся над ними антисеміти, бо мусять признати, що понесли страту при оновдінних виборах. Люеґер мав висказати ся, що оновдінну невдачу завинив лише недостаток агітації і передвиборчого приготування. На се відповів ему Штайнер, що самою великостію і позованем на певність себе не дасть ся перевести виборів.

N. fr. Presse тішить ся вельми з погрому антисемітів. Зі злобою зазначає, що Люеґер вже не може більше почванити ся своїми дев'ятьма адутами (9 мандатів V. курії з Долішної Австрії). З п'ятох віденських округів два вже рішучо стратили антисеміти, а в однім приїде до тіснійшого вибору. Що більше, перепали два члени долішно-австрійського, крайового відділу: Штайнер і Гесман, хотия сей другий піде ще до тіснійшого вибору.

Однак побіду соціялістів в Долішній Австрії ослаблює їх упадок в Чехах. В углевих ревірах Чехії робітники відвернули ся від соціялістів і утворили окрему, народну партію. N. fr. Presse винить в сїм місцевих провідників соціялістів, що они за мало звертали уваги на народні принципи, кладучи головну вагу на економічну програму.

Вибори з четверга доказали, що національні філії ворущать ся сильно і в їх струї потапають виключно економічні кличі. В сїм змисли висказує ся також »Fremdenblatt«, вказуючи на Чехію, де робітники згуртовали ся чи то під чеським чи під німецьким народним стягом. Вправді »Arbeiter Ztg.« твердить, що се лише часова і випадкова невдача соціялістичної партії, та що єї заряд буде в будучности звертав більше уваги на зближенє ся до міщанства і узглядненє народних клубів і не допустять до повтореня ся на будуче такої невдачі, але всі австрійські дневники констатують згідно, що народна квестія є тепер в Австрії домінуючою і з сего мусять правительство витягнути собі науку, що оно не зможе перехитрити опінії висунванєм економічних квестій на перший плян, та що заспокоєнє економічних потреб зовсім не полагодить національні диференції.

Документи до історії „нової ери.“

(Далі).

Заяви признаня Є. Е. Митрополиті д-ру С. Сембратовичеві.

Ваше Превосходительство Високопреосвященній Архієрею!

Зібрані на Народній Раді і зборахъ предвыборчихъ въ Долинѣ, узнаючи одушевлене и енергію, съ якою взявесь ся, Достойный Архипастирю, кермувати справами нашого народного життя, складають Тобѣ нашъ Святителю, сердечну подяку а заявляючи що все готови ити за своимъ добрымъ Пастыремъ, пересилають смиренно синовскій чувства преданности.

Въ Долинѣ дня 19 н. с. лютого 1891.

О. Левъ Левицкій Деканъ Перегинскій. О. Іоанъ Головкичъ зъ Спаса. О. Іпитій Муликъ зъ Племя. О. І. Щуровскій зъ Струтина в. О. Т. Павлюк зъ Рожнѣтова. О. І. Заячківскій зъ Лопянки. Стефанъ Вѣтвѣцкій зъ Долины. Василь Пасацкій зъ Ракова. Теофанъ Горникевичъ Деканъ Болеховскій. О. Т. Горникевичъ зъ Гозѣва. Іполитъ Шетскій бурмістръ Долины. Михайлъ Витвицкій заст. бурмістра. Леонъ Витвицкій секретарь. Красовскій Іос. І ассесоръ. [Стефанъ Мазуркевичъ. Іванъ Мазуркевичъ. Григорій Мазуркевичъ. Симеонъ Штенъ, Іоанъ Мѣсевичъ, Іосифъ Антоновичъ. Дмитро Грицей. Николай Штенъ, Іосифъ Креховичъ, Михайлъ Степновичъ. Михайлъ Мѣсевичъ. Василь Майовскій. Дмитро Мацевичъ, Іванъ Грицей міщанинъ Долинскій. Николай Горбовый, Іванъ Павловъ зъ Грובהа. Василь Кузьминъ, Василь Белько, Микола Дримба, Романъ Худый, Василь Попадинець зъ Погорѣлча. Іванъ Калиновичъ зъ Струтина. Матѣй Явдошеб зъ Подѣва, Юрій Василько зъ Лопянки. Іоанъ Терешко, Іванъ Урядка, Никола Бѣловъ. Федьо Мацьковъ, Антонъ Буйдиниць, Теодоръ Урядка зъ Струтына. Теодоръ Мельникъ зъ Струтына, Стась Федяняк зъ Струтына, Стефанъ Павловичъ, Павло Худый, Дмитро Друганецъ, Іванъ Солоньонъ зъ Грибова, Сень Михайлишинъ зъ Надѣва, Іванъ Федьовъ, Никола Кузьма зъ Лопянки,

Федь Каронда зъ Струтына, підписавъ: О. Т. Горникевичъ секретарь зборѣвъ.

НОВИНКИ.

— Календар. В неділю: гр.-кат. Евгений; рим.-кат. Трех Кололів. — В понеділок: гр.-кат. Рождество Христове; рим.-кат. Юліана і Лукіяна муч. — В второк: гр.-кат. Собор Пресв. Богородиці; рим.-кат. Северина опата. — В середу: гр.-кат. Стефана муч.; рим.-кат. Марціана і Маріуса. — В четвер: гр.-кат. 20.000 муч. в Ніком.; рим.-кат. Вільгельма і Агатона. — В п'ятницю: гр.-кат. 14.000 убит. млад.; рим.-кат. Гігінюса і Теодозія.

— 3 Різдвом Христовим здоровимо і желавмо нашим читателям, приятелям і всім Родимцям веселих свят і всякого добра!

— Впроев. митрополит о. Шептицький оголосив пастирскій лист до духовенства і вірних станиславської дієцезії, в яким підносить вагу закінченя біжучого столітя, поучає, як духовенство має святкувати ніч перехідну з 31. (ст. ст.) грудня 1900 р. на 1. (ст. ст.) січня 1901 р., дальше подає науку про повний відпуст о віддаваню найвищої почеси Пресв. Тайні Евхаристії та кінчить лист молитвою до Серця Ісуса. — В заголовку листа о. Митрополит уживає титулу станиславського єпископа.

— Памятник бл. п. кардиналові Сембратовичеві. В Підлюті коло Перегиньска, де бл. п. кардинал С. Сембратович звичайно перебував літо, поставлено в его честь памятник в формі високого обеліска, на камінній підставі. На переді памятник вирито хрест, а під ним написъ: »Памяти о. митрополита кардинала Сембратовича. 1900. Вл. Шмідт«. Памятник стоїть високо на скалі, напроти церкви. Фундатором его є властитель скільських дібр, п. Шмідт, який вже від кількох літ віднаймає від львівської митрополії ліси в Перегиньску.

— Засіданє відділу Руского Товариства педагогічного відбудє в суботу дня 12. січня 1901. о годині 6. вечером де звичайно.

— Наймолодший правнук цїсаря уродив ся позавчера в Володї. Є він дитиною архикн. Августі і архикн. Іосифа Августа.

— Іменованя. Висшій суд крайвий іменував авскультантами судових практикантів між иньшими: Стаха Романа Зубрицького, Мирослава Янкевича, Теофіля Огоновського, Теофіля Скобельського, Романа Петрушевича, Евгена Юліана Стрийського і Якова Романа Довіґевича.

— На загальних зборах тов. руских ремісників »Зоря« в Чернівцях вибрано до відділу: Михайла Юхневича головою, Володислава Сєкерського заступником голови, Миколу Грабчука секретарем, Станіслава Кафку касиром, Осипа Нєхца бібліотекарем. Заступниками відділових вибрано: Івана Захарка, котрому поручено режисерию аматорської сцени і Любіневича.

— 3 Виткова нового. Дня 7. с. м. в першій день Різдвяних свят відбудєсь у великій сали школи промислової в Виткові новім аматорске представленє штуки: »Сельскі аристократи« (образ народний зі сьпівами в 3 актах) виконанє членами читальні »Просьвіти« в Виткові старім. В антрактах відсьпівав місцевий хор читальнявий кілька народних пісень. Цїна місць: крисло 1 кор., лавка 50 сот., місце стояче 30 с. Дохід призначвий для читальні »Просьвіти« в Виткові старім. Початок точно о 7. год. вечером.

— Торжество Христового Різдва належить до найдавніших в християнстві. Вже в другім віді християнської ери є Різдво Христове святом установленім Церквою, бо празновано его тоді в Антіохії. Після деяких жерел завів его єпископ Телесфор в 138. р., але тоді святковано его в січні або в маю. Аж в IV столітї за старанєм Кирила, єрусалимського єпископа, папа Юліан І. скликав нараду докторів східної і західної Церкви, на якій ухвалено, аби празник Христового Різдва обходити постійно дня 25. грудня. На се рішенє могло вплинути між иньшим і те, що на сей день припадало поганьске свято римске Сатурналія, а у поганьских Славян обходжено свято Коляду (кулиду), яко день бога порядку і згоди. Християнство святкуючи саме того дня Різдво Христове, ублагороднило з одной сторони звичасві обряди, яких погани держали ся передше, бо святкували Коляду при кінци грудня, а з другой сторони промостило дорогу сего торжества до переходу в людове свято.

В середновічних часах в католицкій Церкві на Заході мотиви Христового Різдва представлявано сценічно. Сї видовища спершу неввинні змінили ся з часом в карикатурні представленя, не лицюючи з повагою предмету, наслідком чого духовні власти їх заборонили. Останками сих містерій є нинішне колядованє під вікнами, ходженє по домах з вертепом, зьвіздою і т. ин.

Початок споживаня вечері перед Різдвом сягає також середних віків. При вечері забавлювано ся весело і желано собі взаїмно щасливого року.

— Кваліфікаційний іспит для учителів народних шкіл перед іспитовою комісією в Перемишлі розпічне ся дня 18. лютого с. р. Подана з залучниками належить вносити найпізнійше до дня 9. лютого с. р.

— Любитель студених купелів. Саганський, селянин зі Скоморох, сокальського повіта, 51-літній старина, з навички урядив собі оновдї о 9. годині рано купіль в Бузі, при 17 степенях морозу. Саганський розібрав ся, станув на леді, пообтовкав з берегу лід колінами і скочив до води. Опісля тричи пірнув, обмив ся тай пішов до Сокала на сніданє. Саганський уряджує собі такі купелі два рази на тиждень.

— Інтерпретація Монюшковой »Гальки«. В посліднім числі »Tygodnik-a ilustrowan-ogo« п. Богуславскій порівнує інтерпретацію »Гальки« п-ною Ріволівною і п-ною Крушельницькою такими словами: »Галька« Ріволівної була нещасною, терпячою дівчиною — та, лише се нещастє і терпінє не мало в собі нічого сентиментального та відаивало ся наголосами здорової природи, що не могла і не привикла ужалювати ся на власний біль. Звідси сьпів широкій, майже супокійний, переймає якимсь набожним, утаєним трагізмом та викликає вражінє сильнійше від вибухаючого патосу. — Іншій характер має трагізм п-ни Крушельницької: его заострили новітні чинники — нерви та соціяльні антагонізми. Сьпів не має спокою, его шарпає пристрасть; роз'ярило ся терпінє; роз'ятрив ся біль, а через зміст драмату стала ся більше кривда суспільна чим нещастє одиначі. Я зовсім не тверджу, аби такі були наміри артистки в інтерпретації Гальки — они можуть проникати до творчости п-ни Крушельницької, яко первістки, які мимохіть вдихує ся з атмосфери нинішньої доби. Так чи сяк, витворюють они відмінний, хоть неменше інтересний тин Гальки. — А котрий з типів найблизший душі Монюшки? — на се міг би відповісти лише сам автор, як би жив. Нам остає лише зазначити, що в сфері психології Гальки талант п-ни Крушельницької взніс ся на вижину великої штуки та причинив ся до більшого звеличчаня ювілейних представлень варшавської опери.

— Родинна трагедія. Перед двома тижнями в Фельзе-Гереґ, на Угорщині, занедужало на дифтерію троє дїтий тамошного поміщика, Александра Давида. Мимо скорої помочи лікарської всі троє дїтий (7, 9 і 10 літ) упали жертвою недуги. На латинські Різдвяні свята приїхали до дому два найстарші сини Давида з Терезіянеум у Відни. Другого дня по приїзді занедужали оба хлопці на шкарлатину і по двох днях розпрачали ся зі світом. Жена Давида занедужала з журби за синами і померла в кілька днів по похоронах найстарших двох синів, а сам Давид з розуки по утраті цілої родини застрѣлив ся на лат. Новий рік.

— Зимові маневри в Німеччині. Замість дотеперішних гарнізонних вправ німецький цїсар урядить зимові маневри при кінци сего місяця, або з початком лютого, щоби пересвідчити ся, о скільки сегорічній рекрути набрали військової рутини, та чи могли би они в данім разі відповісти своїй задачі. Тереном маневрів буде околиця на полудне від гір Таврує.

— 3 Хойнницъ доносять: Державна прокуратурия вислїдила, що сьвідків при посліднім процесі о убійство Вінтера перекуплено, щоби зізнавали за користь молодого Лєвіого.

— На вагу. Дума державна в Росії прийняла проект міністерства скарбу, щоби всяке збіжє продавано на вагу замість, як доси, на міру, однак відкинула проєкт міністерства, щоби за продажу збіжжа на міру карано взынцено.

— И друкований вірш. Пишуть нам з Харкова: Сьвідомий український поет Яків Щоголев, що видав у Харкові дві книжки своїх віршів, »Ворскла« і »Слобожанщина«, перед смертю написав ще один вірш, який досі нігде не був надрукований і який є лебединою віснею небіщика; вірш той ось який:

Янголь смерти.

Хто-б не був ти: сильний сьвіта,
Велет той, перед котрим
Без привіта і отвїта,
Ми занедбано стоїм!
Хто-б не був ти: старець бідний,
Що не знає де і як
Примостити в скринці мідний
Десь загорений пятак!
Хто-б не був ти: юнак сьмілий
Зачарований кругом;
Лада в шатї сніжнобілій,
Корунована вінком!
Не жахайте ся ви сили,
Що не знать в котрий час
Налїтає від могили
Несподівано на нас.
То оману, то дурницю
Нам малюнок написав,
Що таємну чарівницю
Кістняком колись вражав.
Тая сила — Янголь Божій
Як всі Янголи Єго:
Духом смирний, видом гожий,

Вірний кмет Царя Свого;
Темним флересом повитий,
Проміж нами він літа,
Кладучи покою міти
На змовкаючі уста,
І говоре: »як-би жало
Те, яким я жало вас,
Та вражати перестало, —
Пожаліли-б ви не раз!
Я беру з землі нікчемність
Ту, що долею зовуть,
І веду вас у таємність
Сьвіта иньчого ніж тут...
Так літа' посланець Божій
З краю в край і день за днем,
Той і любячий і гожий,
Що дарма ми смертю звем.

— **Дрібні вісти.** Міністер просвіти затвердив ухвалу збору професорів греко-орієнтального богословського відділу черновецького університету, щоби гр.-ор. сьвітський сьвященик др. Василь Тарнавський як приватний доцент викладав науку біблій та егзеґетику старого завіта на згаданім відділі. — Нове, поправлене видаве т. зв. Exerzierreglement для австро-угорської піхоти має вийти с. р. підчас осінніх маневрів. Поправки будуть пороблені з досвідів за послідних 10 літ, а головню з полуднево-африканської війни.

COLOSSEUM Ernesta Thorna,
у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна.
Проґрама від 1. до 15. січня 1900.

При співучасті військової музики 80 п. п.

1. *Трупа Grigory* зі своїми ікарійськими іґрищами. 2. *Трупа Стоянов* російські співачки і танцери. 3. *Robert Nickel* славний гуморист і комік. 4. *Трупа Bairoth's* анґлійська пантоміна. 5. *Hermanos de Castila* іспанський танець та дзвонковий концерт. 6. *The Thorniu's* ексцентриці. 7. *I Garcia* представителі сільветок. 8. *Трупа Anasta* сцена в реставрації. 9. *Mst. Marcello* жонґлер при участі комічної асистенції. 10. Славна австральська баритонна співачка *La belle Margaschani*, котра в попередній програмі за-дла слабости не могла продуковатись, буде виступати в теперішній програмі. — Початок о 8. год. вечером.

Що дня велике представлєнє. В неділю і сьвята два представлєнє. Що п'ятниці *High Life* представлєнє. Білєти вчаснійше можна замовляти і набути в конторі Пльона, при ул. Кароля Людвика у Львові.

Телеґрами.

Будапешт, 5. січня. Після донесєня угорського бюра кореспондєційного, угорське міністерство внутрішніх справ зарядило, що угорські власти мають переписувати ся з заґранічними властями по змові в їх урядовій мові. На случай незнаня їх мови, що передовсім відносьть ся до балканських держав, належить послугувати ся французьким язиком. Донесєнє дневників, немов би в відросинах з німецькими властями був приписаний німецький язик, є неправдиве.

Будапешт, 5. січня. В бібліотеці угорського союму вибухнув огонь і знищив около 1.500 томів, а межі ними деякі дуже цінні книжки.

Задар, 5. січня. В торговельних палатах в Задарі і Спліті вибрано вчера послами до ради державної знова хорватських народовців: Сунука і Борціца.

Гаґа, 5. січня. Поміщенє Кріґера в окулістичній клініці в Утрехті відложено з причини его теперішньої недуги, якої перебіг є правильний.

Білгород, 5. січня. Ув'язнений ту за дефравдацію державних грошей полковник Сімонович, застрілив ся в в'язниці. Сімонович, котрий давнійше служив в австро-угорській армії, zdeфравдував 40.000 франків, яко управитель географічного відділу в сербськїм міністерстві скарбу.

Петербург, 5. січня. В селі Владоміровську, царевського округу, астраханської губернії померло 15 осіб на чуму, а кільканацять лежить недужих.

Земляки!

Всякому з вас відомо, що лише той народ стоїть сильно, котрий зумів виробити свою власну літературу, свою власну культуру. Ні одного, ні другого не можна одначе osiąгнути, коли не має ся добрих книжок. Та книжки нічого не можуть, коли їх ніхто не купує і не читає. Що у нас так є, на те можемо навести докази, зібрані між досьвідними людьми. Що так дальше не повинно бути — се кожний признає. Маючи на увазі останній факт, постановила »Видавничя Спілка« розвинути в сім році інтензивнійшу діяльність і видати цілий ряд книжок. Крім названих, видасть »Видавничя Спілка« ще иньші книжки, які тепер власне приготовляють ся. Аби одначе она могла сповнити свою задачу, мусить найти підпору в суспільности. Друкувати книжки на те, аби они заповняли маґазини видавців та служили мишам на поживу, не належить до великих приємностей. »Видавничя Спілка« й числить на те, що суспільність підопре її змаґаня, розкупуючи її виданя. Щоби-ж кожний міг собі легко справити ті книжки, які доси вийшли і ті, які будуть виходити, постановила дирекція »Видавничої Спілки« отворити для кожного свого передплатника окреме конто. Хто схоче мати наші книжки, повинен зажадати від дирекції присилки реверсу. По виповненю реверсу і по звороті його дирекції, висилають ся зараз замовлені книжки на сплату місячними ратами. Висоту рати полишає дирекція волі того, хто книжки замовляє; неточність одначе з боку передплатника потягне за собою утрату полєкші.

»Видавничя Спілка« дає отже можливість кождому прийти по кількох літах до поважної і цінної бібліотеки, бо в своїх виданях узгляднить вона все, що лише заслуґує на ширєнє, чи то з науки, чи з літератури. А що значить добра і порядна бібліотека, се оцінить кождий, хто сидить на селі або в місточку і хоче читати, але не годен дістати доброї книжки. Він бере ся тоді до читаня всякого літературного сьмітя, аби тільки заспокоїти свою духову потребу, та намість виробляти собі літературний смак і поступати рівномірно з всесвітнім розвитком, заскоруплюєть ся у своїм вузкім сьвітогляді і стає неприступним для всякої нової ідеї, що порушує умі справді культурних людей. Таким способом відносьть з подібної лектури намість пожитку

тільки страту, і стає невжиточним членом своєї суспільности.

Та ще й иньша річ спонукала »Видавничю Спілку« до розвинєня інтензивнійшої діяльности. Багато є в нас людей, що люблять читати і купувати книжки, не маючи одначе своїх, они купують чужі і тим пособляють розвоєви чужих літератур. Кілько то книжок можна застати по домах нашої інтеліґенції, написаних в польській, німецькій, російській, французькій мові! Українська книжка, коли яка й є, то губить ся між ними. »Видавничя Спілка« поставила собі проте метою подавати не лише все найліпше із української літератури і науки в своїх виданях, але й чуже, аби тим способом виперти чужі виданя з рук нашої інтеліґенції. Очевидно що ся задача не легка до сповненя, але при добрій волі і при підпорі всеї нашої суспільности, можна її виконати. З тої причини звертаємо ся нині до всіх Земляків і запрошуємо їх до численної передплати наших видань та кличемо: Проч з чужиною! Свій до свого!

Не від річи буде тут звернути еще увагу нашої публіки на одну річ. Дуже часто дають ся чути у нас голоси, що українські виданя (взагалі, не тільки наші) дуже дорогі. На скільки сей закид оправданий, на те може відповісти той, хто крім українських книжок купує ще чужі: російські, польські, німецькі. Ми наведемо тут тільки один приклад: »Видавничя Спілка« видала минулого року роман Кнута Гамсуна »Голод«. Він коштує в оправі 2-20 кор. У німецькому перекладі коштує та сама книжка два рази стілько без оправі і кожний може про те перекопати ся. Якаж тут дорожнєча? А треба брати ще й се на увагу, що у нас книжка надрукована в 1.000 примірниках розходить ся в 10 літах, у Німеччині вона розійдесть ся не раз до тижня в такому накладі. Правда, що чужих клясиків можна купити дуже дешево, але тільки клясиків а більше нічого. Є й деякі дешеві бібліотеки, пр. німецька бібліотека Рекляма, де за кілька шісток можна купити не малу книжку, але така бібліотека розходить ся не сотками, як наші книжки, але сотками тисячів, тому накладець не тільки з тої дешевости не має ніякої страти, але тягне ще величезні зиски, про які у нас навіть снити не можна. Та тепер і сей аргумент повинен підпати у нашої публіки, коли »Видавничя Спілка« почала видавати »Літературно-Наукову Бібліотеку«, яка не тільки найдешевша на цілій Русі, але може навіть рівняти ся з огляду на дешевість з німецькою бібліотекою Рекляма, як про се не трудно перекопати ся. Проба зроблена отже — а дальший вихід бібліотеки залежний від нашої публіки.

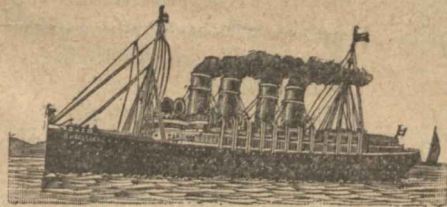
Дешевим і гарним дарунком

на коляду, новий рік і при иньших нагодах, —

яко гарна прикраса комнат є **Картини:** Верещаґіна, Шевченко в домініні і Сластьона, Шевченкова могила.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ з пересилкою за 1 кор. 60 сот.

В К А Н А Д У

як і до всіх других заморських земель переправляє

НАЙДЕШЕВШЕ
повсюди знакома фірма:

B. KARLSBERG
HAMBURG, Brandstwiете 36.

Поки хто шифкарту купить, нехай зрівнає мої ціни з цінами агентів корабельних.

1—10

Хто ще не читав

ФРАНЦА МЕШКА:

Драма на селі

ціна 70 сот.

і того самого автора: **НАГУЛА**

ціна 30 сот.

оповіданя з життя Словінців в перекладі І. Кузіва

нехай як найскорше замовить сі дві книжочки в Наук. Товар. ім. Шевченка, ул. Чарнецького 26, або в Ставропигійській Книгарни, ул. Руска у Львові.